

»Ti, Tine, na Novine pojdi, pa prinesi malo listja za Rdečko doli! Ze tri dni nima nič zele- nega,« je rekel strogo.

Tine je počasi vzdignil glavo in ga je pogle- dal. Ivanček je porinil roke še bolj globoko v oba žepa, je postavil desno nogo malo pred levo in je vzdržal mirno hlapčev pogled.

Tedaj so se Tinetu zabliskale poredne oči in iz vsega srca se je zasmel. In planil je sem in ga je prekucnil v travo in ga je neprestano se smejoč valjal sem in tja.

»I, ti škržat ti, petpedični, kako se postavlja! Preobleč se rajši pojdi in Čado ženi na vodo! Ti ščinkovec ti, negodni!«

Ivanček se je ves jezen izpulil. Torej ga res ne bo ubogal! Ampak on njega tudi ne! Naj le žene sam Čado na vodo! On jo bo, kadar bo on hotel!

In ker se ono budalo še vedno ni moglo usta- viti od smeha, je Ivanček mirno in moško odko- rakal tja proti njivam v Gabrijah.

Ne, tudi preoblekel se ne bo, vsaj do južine ne. Danes je itak praznik. Bo pa na njivah ta čas malo pogledal, ali je prišla Janova Neža.

In stopal je počasi po ravni stezi. Skozi dve leti vsak dan je napravil to pot. Ata je bil ob ti uri skoro vedno v Gabrijah, in potem sta šla sku- paj domov, ko je zazvonilo poldne.

Pot je šla okrog brda in tam so ležale lepe, gladke njive. Ko je prišel Ivanček na brdo, se je ustavil in je pogledal čeznje.

Nikogar ni bilo. Ata je ta čas že vedno počil- val pod jablano, odkar se je videlo tako lepo doli po dolini do cerkve. Ko je zagledal Ivančka, se mu je vselej posmejal in ga je poklical k sebi.

Danes ni bilo nikogar... Čudno prazno je bilo tam pod jablano...

Tedaj je Ivančka ostro zbolelo pri srcu... Nikoli več... nikoli več?... Pa kako je to mo- goče?... In vendar ga ni več!... In ga ne bo več... Doli leži v jami, in ga ne bo nikoli več!...

Ivanček se je prijel za glavico... In zdelo se mu je, da razume strašne besede...

In ni vedel, kako mu je bilo... Pogledal je okrog sebe, ali ga kdo ne vidi; in potem se je vrgel na zemljo in je zajokal iz vsega srca: »Atek, atek moj, kje si?«... je stokal in je mislil, da mu mora srce počiti.

Potem, čez dolgo, se je počasi vzravnal, je pogledal še enkrat pod jablano in je obrnil očesci proti nebu... In je sklenil ročici in je gledal venomer v modro vedrino in je molil, molil...

Pa je videl to sam Bogec in njegov angel varih. In Ivanček ni povedal nikdar nikomur na svetu, kako je prvokrat razumel, da atka nikoli več ne bo...

Pogovor s psom.

Ivan Dornik.

Študent je stopil na ulico. Zima mu je zatulila v obraz, udarila okrog ogle kakor kobila z repom, zažvižgala, da se je ves stresel pod tanko suknjo. Vzdihnul je in nič ni bil vesel. Ljudje so vrveli mimo njega, sami vase zaviti in mrzli kakor tro- toar, po katerem so hodili.

Študent si je zaželel človeka. Njegova želja pa je odjeknila nazaj vanj, kakor če bi potrkal na prazen sod. Bilo mu je, da bi se porazgovoril z zimo, pa ga je le tolkla po zobeh, da je šklepetal z njimi.

Stopil je čez ulico. Na oglu pod svetilko je butil ob majhnega psa, ki je zapuščen ždel v snegu.

»Pudel? Ná! — Sam? Čisto sam? V tem me- težu in mrazu čisto sam? —

Kakor šiba se treses! Kje si, o pes, ti, da naj- deš sled, ki si jo izgubil? Ali si nehal biti pes, ali

je človek nehal biti človek, da ga ne spoznaš več, če povohaš njegovo stopinjo? —

Kdo te je vrgel na cesto? Človek? —

Psa se prej usmili človek ko človeka, pravijo, in sedaj se še psa ne usmili več — —

Kaj boš počel tukaj? Vrgli so te iz hiše, iz tople sobe — poslednjo ljubezen so vrgli na cesto v metež, da se sneg poigra z njo.

Kaj boš počel tukaj, pravim? — Še nocoj zmrzneš, saj nisi vajen. Glej, jaz sem vajen, jaz: človek. Z menoj se igra sneg, blato in voda mi silita v čevlje, a ne zmenim se nič za to. Toda ti, pes, zmrzneš še nocoj.

Ne! — Za eno večerjo imam še: sebi sem si jo namenil — tebi jo prepustim. Pojdi! Na — tá, tá! Greva v gostilno, da se ogrejeva in pogovo- riva — —

Na, tá, tá, tá!

No, vidiš, nič se me ne boj! Res, da se je treba bati ljudi, toda mene se ne boj! Iščem človeka, in ker ga ni, se pogovorim s teboj. —

Na, le notri! Kako diši po goljazu! — Polno je, pa že še dobiva kot. Za to-le mizo sediva, da ne bova v napotje ljudem. Tako. Na ta-le stol skoči! — Ne moreš? O! Kje si, pes! — Čakaj, da te posadim gori. No, tako.

Kako je toplo tukaj! Zadremal bi in zaspal. In bi sanjal o pokrajinah, po katerih se je nekoč izprehajalo naše srce. Daleč so, vse od granat razrite, vse s krvjo poškropljene — —

Dva meseca že nisem spal na gorkem, ne jedel na gorkem. Včasih sanjam o solncu, ki se pelje nad našo domovino tamkaj doli. Vse vasi so v zlatu in vsi travniki so ožarjeni. Takrat mi je toplo — —

Klobaso bova! In četrt vina. Ti boš jedel klobaso, jaz bom pil vino in te bom gledal — —

No, vidiš! Je že na mizi. Malo bom pokusil sam, da začnem in nakažem ljudem —.

Ná, sedaj pa le ti! Ali diši? Kako si sestradan! Le jej! —

Glej, oni-le gospod se je ozrl na naju! Kar požira naju z očmi. Vem, kaj si misli. Naj si le misli! —

Na oni strani šepeta družba, ker pri mizi ješ s krožnika. Naj le šepeta! —

Snedel? Kako me zvesto gledaš! Le k meni se stisni! Že dobro, že dobro! Kaj bi se zahvaljeval! — Kako imaš lepo temnorjavo dlako! Kdo je bil, ki te je vrgel na cesto? —

Približuje se konec človeštva: človek je vrgel poslednjo ljubezen iz svojega srca; kajti ti si sedel na oltarju njegovih misli in želja. Ti — bog!

Videl sem te, ko si se vozil mimo mene v avtomobilu: jaz sem šel po cesti, lačen in raztrgan. Umaknil sem se s poti in sem te zavidal.

Videl sem te na prsih, na lepih prsih, na prebelih prsih prebelih dam. Tiste prsi niso bile ustvarjene za otroka, ker niso hrepenele po njem; ustvarjene so bile zate, o pes, ker ti nisi otrok, nimaš duše in lajaš. In ljudje lajajo in prsi prebelih dam —

Videl sem te, ko te je pestovala mati in te poljubovala, njen otrok pa je ležal na tleh umazan in je jokal —

Srečal sem te v kavarni, kamor te je pripeljala stara, izsušena gospa, te posadila na stol in ti kupila mleka.

Na gorkih blazinah si ležal, še tačice ti ni bilo treba privzdigniti samemu.

Ležal si v beli postelji zapuščene device, ki te je ponoči pritiskala k sebi —

Postavili smo te na oltar svoje notranjosti, odkoder smo pometli svojo dušo. Ničesar ni bilo več v človekovem srcu, le ti — malik! K tebi se je zlivala vsa ljubezen, vse molitve so kipele k tebi, vse molitve brezbožnih src, ki so kričala po bogu in ga iskala v tebi — —

Klečali smo pred teboj in smo molili: O pes! In smo lagali sebi: kajti ti si bil bog. Pa smo rekli: O bog! In smo lagali tebi: kajti nismo imeli boga — In sedaj?

Kaj se bliža?

Človek se je ozrl vase in zagledal svoj veliki želodec. In brcnil te je na cesto: zadnjega boga, ker sedaj je bog on sam. Sebe moli in si streže —

Pa ti me ne poslušaj več? Kaj si se zvil na stolu? Bi spal? — Plačam in pojdeva —

Tako. Zopet sva na cesti. Kam sedaj? Kaj me gledaš tako plašno? Veter tuli okrog oglov, sneg biča obraz, ali te je strah? —

Kaj naj storim s teboj? — Ne bom te brcnil od sebe! Z menoj pojdeš. Pri meni boš spal nocoj.

Ne bom te brcnil od sebe! Samo enkrat sem brcnil psa, pa nikoli več! Pa še tistikrat ni bila brca namenjena njemu, ampak dami, za katero je šel. Bil je debelo nabasan tisti pes, natlačen vsega dobrega. Greh je bil storjen nad njim. Hotel sem brcniti greh, pa sem njega. Pa nikoli več! —

Torej z mano! Kmalu bova v sobi. Kako se tresesh! Saj ne moreš iti! Nesel te bom. Tako. Ne bom držal rok v žepu, ne bom se zavijal v suknjo: poneseš me. Moje roke so utrjene in trde, telo ne občuti več mraza. Ti pa si ves iz svoje narave. Kaj so storili ljudje iz tebe! — —

Prišel bo nov čas. Pripraviti se moramo nanj; zato moramo iti nazaj h koreninam in rožam in vsem kreaturam, da najdemo zopet človeka v sebi. In ko postanemo človek, pričnemo novo ljubezen, čisto, kakor je bila v začetku. Roži porečemo sestra in jelenu brat; in veselili se bomo, ko se bo smejalo solnce čez nebo, in s potočkom se bomo igrali kakor z otrokom. Iz ljubezni do Stvarnika, ki bo napolnila naše srce, bomo ljubili vse kreature okrog sebe in bomo zaupljivo govorili k njim kakor prvi dan — — —

Tukaj notri, glej, bova šla. Po teh-le samotnih stopnicah gori —. V to-le mrzlo, tujo, neprijazno sobico, polno mojih tihih vzdihov in skritih solz —. Dva meseca že ni bila zakurjena. Kakor ledenica je. Nič ne dé! Ne bo te zeblo. S staro obleko, v katero zavijam svoje noge, ko študiram, te bom odel. Mehko ti bom postlal. Še odejo ti potegnem

s svoje postelje; kajti jaz je ne potrebujem. Vroč señ, ker je mlado življenje v meni in ogenj za novo ljubezen —

Glej, nag kljubujem mrazu in vetrovom! Kako tuli veter zunaj, sneg se zaletava v okno: jaz pa mlado gorim in sem kakor oklep, naperjen proti sulicam! —

Spi in počivaj! Jutri bova šla na cesto, oba revna, ti in jaz; toda jaz bom zabrnel skozi ledeni zrak kakor pšica in bom delal pot za novo ljubezen! — —

Toda, kaj bo s teboj? — — Oh, kaj bo s teboj? — —

Lahko noč! —«

Balada o dveh ženah.

I.

Barake.

Sedem let — sedem cvetov,
sedem cvetov — sedem sinov:
štirje so imeli tvoj obraz,
trije so imeli moj obraz.
Od zadnjega si vzel slovo,
ko si odhajal na vojskó
in ga še ni na svet biló —

Prišel je težek, bridek čas,
pustili smo domačo vas
in v Steinklamm so pregnali nas.

Sedem dni — sedem grobov,
v njih imava — sedem sinov.
Srce mi kamen je postalo,
a dokler ti živiš, bo kljubovalo
in čakalo na lepši čas,
ko spet boš oče ti in mati jaz!

II.

Osvobojenje.

Iz doline v goró, z goré spet v dolino
ko val
zgrinjala vojska se je in on je šel ž njo
in je v vasi pred svojo hišo obstal
o polnoči.

V izbi rdeče zagrnjena okna.
„Žena, odpri!“
Trikrat je klical, nihče ni odprl,
in sam je v hišo in v izbo odprl
o polnoči.

Privil je luč in se vstavil sred izbe
ves mrzl ko led
in roka je zgrabila za bajonet —
in oba je poslal na oni svet
o polnoči.

Iz doline v goró, z goré spet v dolino
naprej in naprej ko val
šel je z vojsko in prodiral je ž njo,
pa je prižvižgalo in je pal
o polnoči.

Joža Lovrenčič.

